

V. Uteži.

Tona	.	.	.	.	.	t
meterski cent	.	.	.	.	.	q
kilogram	.	.	.	.	.	kg
dekagram	.	.	.	.	.	dkg
decigram	.	.	.	.	.	dg
centigram	.	.	.	.	.	cg
miligram	.	.	.	.	.	mg

Opomnje. 1. Kraticam služi v pisavi in tisku latinska *kurzivna* pisava.

2. Za kraticami se ne stavi nobena pika.

3. Kratice se stavijo za števili v isti vrsti; pri številih z decimalnimi ulomki za zadnjo decimalko.

Opozarjamo na ta ministerski ukaz vse slovenske pisatelje, časopise in tiskarne ter jih prosimo vselej posluževati se teh kratic, da se doseže potrebna in šolam ukazana doslednost in jednoličnost. A. S.

Slovenski glasnik.

Slovenska književnost. Družba Sv. Mohorja je za leto 1883. dala na svetlo te knjige: 1. *Cecilija*. Cerkevna pesmarica. Uredil A. Förster, I. del, 8, 204 str. — 2. *Slovenski Pravnik*. Spisal dr. Ivan Tavčar, I. zvezek, 8, 160 str. — 3. *Zgodovina svete katoliške cerkve za slovensko ljudstvo*. Spisal dr. Ivan Križanič. I. zvezek, 8, 208 str. — 4. *Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega pretistega ženina svetega Jožefa*. Popisal Janez Volčič, II. zvezek, 4, 145—304 str. — 5. *Slovenske Večernice* za poduk in kratek čas, 37. zvezek, 8, 111 str. — 6. *Koledar* za prestopno leto 1884., 8, 176 + 64 str. Iz družbinega oglasnika posnemamo te zanimive statistične črtice: Družba je imela 1883. leta 28.390 članov; tedaj 3916 več, nego l. 1882. Vseh dohodkov je bilo 32.050 gold. 97 kr. in ravno toliko stroškov. Matici je letos prirastlo 375 gld v gotovini in vsa matična glavnica znaša zdaj 16.666 gold. 79 kr. v gotovini in 200 gold. v obligacijah. Glavnica je obrestinosno in zakonito naložena v družbini hiši in tiskarni. Ob vsebini družbinih knjig je „Ljubljanski Zvon“ že poročal (n. pr. o „Ceciliji“ v svojem 11. zvezku lanskega leta), o „Pravniku“ poroča danes in o drugih knjigah bode izpregovoril o priliki. Kar se tiče oblike in vezanja knjig, povedal je naš list svojo misel že lani. Veseli nas, da naše nazore o tej važni stvari po polnem odobruje in z novimi razlogi jako krepko podpira tudi vrli mariborski „Popotnik“ (št. 21, l. 1883.) Naj bi odbor poslušal pametne svete! Konečno še prijazno prošnjo. Knjige so se letos vsaj po Ljubljani prav počasi razpošiljale. Naš urednik jih je prejel še le prve dni meseca decembra. Naj bi se družbin odbor pobrinil za to, da bi vsaj slovenski časopisi knjige točno dobivali. Slovenski časopisi s svojimi priporočili marsikaj koristijo družbi; naj bi to v bodoče v poštev jemala! —

Krajčeve „Narodne biblioteke“ sta te dni prišla na svetlo 6. in 7. zvezek. Prvi obseza V. bukvice „Kranjske Čbelice“, katero nam je tako trudoljubivo za tisek

prisedil g. prof. R. Perušek. Sedmi zvezek nam prinaša spis „Krvna osveta“. Iz spisov čerkeškega častnika prosto predelal Fr. Mirovčkov. Spis je zanimljiv in prav prijetno se čita. Vender opozarjamo g. prelagatelja na dve stvari. Prvič mislimo, da bi moral vsak prelagatelj že iz same hvaležnosti s polnim imenom povedati nam pisatelja, čigar izvirnik nam podaje v prevodu, ako tudi ne zna drugih, pri vseh omikanih narodih običajnih ozirov. Drugič bi svetovali našim prelagateljem v obče, naj se ogibajo tega „prostega predelovanja“. Kdor se loti prelaganja, strogo se drži izvirnika in nikar nam ne páči tujega pisatelja s svojimi dodatki! — G. Krajec je nadalje izdal ob enem tri slovenske koledarje. Vsi so jako praktično urejeni in jako lepo in ukusno opravljeni. Prvi je viseča pratika (Wandkalender) za leto 1884., z obešalom od kovine. Ob krasno barvanem in pozlačenem robu je razvrščen „zverski krog“. Naj bi si to visečo pratiko Krajevo omislila vsaka slovenska hiša, ki potrebuje jednake vrste koledarja. Cena jej je 30 kr. — Drugi je 5 cm dolgi žepni koledarček, kakeršnega navadno dame nosijo v portmonejih. Cena 20 kr. — Tretji je „Koledar in dnevnik“. Poleg navadnega koledarja in dnevnika obseza elegantno v platno vezana knjižica še prav jasno pisane pouke o pošti in telegrafu, o novi meri in raznovrstnih novcih domačih in tujih, o kuponih in srečkah itd. Dalje navaja pregled vseh političnih, finančnih in pravosodnih oblastev in šolskih zavodov po vsej slovenski zemlji. Cena temu v resnici lepemu in praktičnemu koledarju je samo 70 kr.

Jurčičevih zbranih spisov II. zvezek izide meseca januarija. Do zdaj je na čisto natisnenih 12 pol. Da se je II. zvezek tako zapoznil, uzrok je ta, ker se I. zvezek jako slabo prodaje. Razprodanega je samo okoli 400 iztisov, in ker se mora s skupilom za I. zvezek založiti II., ni bilo novcev, da bi se bili pokrili tiskovni stroški, znašajoči za vsak znesek okoli 700 gld.; kajti od novcev, nabranih za Jurčičev spomenik, ostalo je samo 88 gld. 2 kr., kakor kaže račun, priobčen na zavitku 3. št. „Ljubljanskega Zvona“ l. l. Od slovenskega občinstva je tedaj odvisno, kedaj izide III. zvezek. Dolga v tiskarni pa ne moremo in nečemo delati.

Slovenski časopisi. G. Andrej Einspieler je z novim letom ustavil izdavanje „Slovenskega Prijatelja“, ki je v Celovci izhajal 27 let. Namesto njega bode po novem letu g. Anton Kržič v Ljubljani izdaval nov strokovni list „Duhovni Pastir“, ki bode po 3 pole obsežen izhajal v mesečnih zvezkih. V obče mu bode tisti program, kakor je bil „Slovenskemu Prijatelju“. — G. Ivan Hribar bode začel z novim letom v Ljubljani izdavat nov tednik „Slovan“. List bode političen in poučen in v prvi vrsti namenjen prirobnemu narodu, a razlikoval se bode od drugih slovenskih tednikov v tem, da bode razpravljajal poleg domačih slovenskih stvari osobito vse, kar se imenitnega godi po širnem slovanskem svetu v političnem, gospodarskem, znanstvenem, umetniškem in družabnem oziru. V domači politiki odločno naroden, bode „Slovan“ budil in krepil duševno vzajemnost slovenskega naroda z drugimi slovanskimi rodovi. Celoletna naročnina listu bode 4 gld.

Matica Slovenska je imela svoj občni zbor za l. 1883. dne 5. decembra l. l., a razven volitve v odbor, v katerega so bili izvoljeni vsi v zadnji številki našega lista nasvetovani gospodje, ni se zvršila nobena točka dnevnega reda, ampak na predlog g. Ivana Tavčarja se je po daljšem razgovoru sklenilo meseca januarija t. l. sklicati izredni občni zbor, kateremu naj Matičin odbor predloži natančno bilanco o društvenem imenju in načrt nasvetovane preuredbe Matičinih pravil.

Tomšičeva ustanova. Štajerski rodoljubi, ki so imeli v rokah novce, nabrane za spomenik Antona Tomšiča, dne 26. maja 1871. leta v Mariboru umr-

šega prvega urednika „Slovenskemu Narodu“, postavili so l. 1876. pokojnemu Tomšiču lep nagrobni spomenik; izročili so nadalje znamenito svoto mariborski čitalnici, da na večne čase oskrbuje ta spomenik, a prebitek so poslali Matici Slovenski, da z njim založi „Tomšičevo ustanovo“ v podporo „slovenske literature ali žurnalistike“. Ta lepa ustanova, katero bode odslej oskrbovati naši Matici, znaša zdaj 1290 glđ. 27 kr., ki so naloženi v ljubljanski in mariborski hranilnici in v šoštanjski posojilnici. Matičin odbor je sklenil o tej ustanovi voditi poseben račun; a o tem, kako jo bode porabiti, se do zdaj še ni razgovarjal. Srčna hvala bodi vsem, ki so pomagali Matici Slovenski do tega prekrasnega darú! Čujemo, da tudi notranjski rodoljubi v kratkem naši Matici pod posebnimi pogoji izročé za „Jurčičevo ustanovo“ nabrani tisočak.

Nemške knjige. Naš rojak g. D. Nemanic, c. k. gimn. profesor v Pazinu, je v poročilih cesarske akademije dunajske objavil znamenito razpravo: „Čakavisch-kroatische Studien. I. Accentlehre“, v kateri na strogo znanstven način razpravlja prigras subst. masc. gen. v čakavskem narečji ter podaje obilo zanesljivega gradiva za dijalektologijo tega dozaj malo raziskanega narečja. Znameniti znanec hrvatskega jezika g. prof. dr. Maretić to Nemanicevo razpravo stavi, kar se tiče nje znanstvene vsebine, v jedno vrsto z akcentnimi studijami Daničičevimi v štokavskem narečji in z Valjavčevimi publikacijami o novoslovenskem akcentu. Ker bode g. prof. Nemanic svoje študije nadaljeval, imeli bomo brez dvojbe priliko še govoriti o njegovem spisu. — Drug rojak naš, g. prof. K. Glaser, ki je bil nedavno na dunajski univerzi promoviran za doktorja primerjajočega jezikoslovja, objavil je v poročilih iste akademije učeno razpravo: „Ueber Bânas Pârvatiparinayanâta“. Obravnava gledališko igro indskega pesnika Bane, ki je živel v 7. stoletji p. K.

Pogovor k Miklošičevi slavnosti. — V zadnji številki lanskega leta podali smo že dovolj obširen opis, kako se je naš rojak o priliki sedemdesetletnice njegove častil in slavil; pa vsega tedaj nismo mogli omeniti, in nekatere čestitke dobil je slavljenec še le po 20. novembru. Da zvedó slovenski bralci tudi nekaj adres iz neavstrijski dežel in da bo v „Ljubljanskem Zvonu“ kolikor toliko zbran ves material o tej znameniti slavnosti, podati hočemo jih danes še nekaj, upamo, da ne preveč „post festum“. — Kazansko vsučilišče je izvolilo Miklošiča za častnega člana in fakulteta zgodovinsko-filološka poslala mu je naslednjo adresu: Glubokočtimyj predstavitelj slavjanskoj nauki! — Istoriko-filologičeskij fakultet Imperatorskago kazanskago universiteta prisoeđinjaet i svoj golos k horu čitatej Slavjavédénija, praznujuščih semidesjatiletie Vašej, ispolnennoj blagotvornyh učenih trudov, žizni. Rusj, političeski moguščestvenaja, uměet cěnitj vysokija naučnyja stremlenija i zaslugi svoih edino-plemennikov, podnjavših ne političeskoju a knižnoju dějateljnost, umstvenuju žiznj rodstvennago slavjanstva i, tēm samym, ujasnivših mnogija storony i ruskago istoričeskago suščestvovanija. V rjadu takih nemnogih velikih dějatelej v slavjanstvě Vaše imja věčno ostanetsja na stranicah slavjanskago prosvěščénija: trudy Vaši, obnimajuščie i ujasnjajuščie žiznennye voprosy vsego slavjanstva, posvjaščavšiesja i russkim naučnym voprosam v otděljnosti, vseгда budut služitj vysokimi obrazcami dlja každygo izslědovatelja slavjano-russkoj stariny i novizny. Zravstvujte — že na mnogija lěta, učitelj našego i buduščih pokolenij! — Gluboko počitajuščie Vas členy istoriko-filologičeskago fakulteta kazanskago universiteta“.

Kakor smo že zadnjič omenili, izvolila je tudi st. peterburška univerza Miklošiča za častnega člana. „Sovět“ te univerze poslal mu je naslednjo adresu: „Vysokouvažаемyj professor! — Vaša neustannaja sorokalětnaja učenaja dějateljnostj

oznamenovana estj rjodom vysokih naučnyh podvigov, globokih, točnyh i bogatyh nabljudenijami izslédovanij po različnym otrasljam slavjanskoj filologiji. Želaja vyrazitj Vam našu duševnuju priznateljnostj i visokoe uvaženje k Vašim nezabvennym trudam stolj rodstvennym i važnym po svoemu sodržaniju dlja Rossii, my izbrali Vas, dostočtimyj jubilar, v zasedanii sověta 31. oktjabrja edinoglasno v počestnye členy Imperatorskago s. peterburgskago universiteta. — Stolj že edinodušno šlem naš serdečnyj privět, po slučaju toržestva Vašego, s poželanijami, da sohranjaetsja v Vas ešče dolgo i dolgo bodrostj duha i sila mysli na slavu i na poljzju nauki i slavjanskoj obrazovannosti“.

Adresa peterburške carske akademije slove takóle: „Viro illustrissimo, Francisco Miklosich, universitatis vindobonensis professori publico, ordinario caesareae academiae vindobonensis plurimarumque doctarum societatum decori, — Slavonicae philologiae fundatori —, grammaticae comparatis inter se linguis slavonicis innixae parenti, ut slavicarum ita aliarum linguarum cum slavonicis nexarum perscrutatori eruditissimo, slavonicae et graecae antiquitatis monumentorum — vel litteris consignatorum vel in populi ore vigentium — editori et interpreti egregio, qui per dimidium saeculum juvenili institutione et doctissimorum librorum ubertate omnes ingenii vires ad literas iuvandas contulit et infinitum discipulorum numerum verae humanitatis et doctrinae studio imbuit, die XX. mensis novembris anni MDCCCLXXXIII. vitae fructuosissimae et splendidissimae bis septem lustra feliciter exacta, — prosperrima quaeque apprecantes venerabundi congratulantur Imperialis academiae scientiarum Petropolitanae praeses et socii: praeses Comes Demetrius Tolstoj; praesidis vices gerens V. Bunjakovskij i. t. d. (še 25 imen).

Že zadnjič omenjena adresa filozofske fakultete bonškega vseučilišča glasi se cela tako-le:

„Die philosophische Facultät der rheinischen Friedrich Wilhelm Universität kann es nicht versagen, an einem Tage, an welchem den Gefühlen Ihrer Verehrer ein gemeinsamer Ausdruck gegeben wird, Ihnen auch ihre herzlichen Glückwünsche zu der Vollendung Ihres siebzigsten Jahres darzubringen. Sie blicken auf einen langen Zeitraum unermüdeten und erfolgreichster Arbeit zurück. Sie können sich sagen, dass Sie eine grosse Lebensaufgabe, die Sie sich gestellt, die Erforschung der slavischen Sprachen, in umfassendster Weise gelöst haben. Zeuge sind Ihre vergleichende Grammatik, ein Werk von nunmehr dreissigjähriger Anstrengung, Ihr altslavisches Lexicon und die lange Reihe der sie vorbereitenden oder ergänzenden und vertiefenden Monographien. Damit ist es Ihnen gelungen, sich in die erste Reihe der Forscher auf sprachlichem Gebiete zu stellen und so lange die Namen der beiden Begründer der germanischen und der romanischen Sprachwissenschaft im Gedächtnis der Nachwelt leben werden, wird der Ihrige als der des Dritten genannt bleiben. Was dabei zur Förderung der allgemeinen indogermanischen Sprachgeschichte gewonnen ist, haben Sie verstärkt durch das Licht, das Ihre Bemühungen um die kleineren Dialecte, namentlich auf die Räthsel der Zigeunersprache und das Albanische geworfen haben. Neuerdings haben Sie dem reichen Kranz Ihrer Verdienste ein neues Blatt hinzugefügt; auch die romanische Philologie schuldet Ihnen Dank, seit durch Sie die Bildungsgesetze des Rumänischen, die bisher allen Erklärungsversuchen widerstanden, endgiltig erschlossen sind. Möge es Ihnen vergönnt sein, in gleicher ungeminderter Kraft noch lange zu wirken. Bonn, den 15. November 1883. Die philologische Fakultät“.

Š.

Šolstvo in prosvetni zavodi v kneževini Bolgarski. V dopolnjenje svojih sestavkov, ki sem jih priobčeval pod gornjim naslovom v predlanskem tečaju „Ljubljanskega Zvona“, dodajem sledeče vrste: Srednje šole, katere vzdržuje država sama, so sledeče: 1) Duhovno semenišče v leskovškem samostanu pri Trnovu. 2) Sofijska klasična gimnazija, pri kateri se bode odprl zdaj 7. razred, ki bo tudi poslednji in najvišji. Ima preko 500 učencev. 3) Realke so četiri po 7 razredov, kakor gimnazije. V Gabrovu je že polna, v Lompalanki se odpre zdaj sedmi razred, a v Kjistendilu i Varni šesti. 4) Dve ženski gimnaziji v Sofiji in Trnovu po 5 razredov, od kojih je poslednji pedagoškičen tečaj, in ima namen pripraviti narodne učiteljice. Predava se tam razven navadnih šolskih predmetov francoski in ruski jezik, gospodinjstvo, pedagogika in žensko ročno delo. Obe gimnaziji sta že popolni. 5) Dve pedagoškični šoli za zdaj z jednoletnim tečajem, v Vraci i Šumnu. 6) Dve glavni tri-razredni šoli v Silistri in Caribrodu. Odslej se bo odprla na državne stroške trgovska šola v Svištovu; višje žensko učilišče v Varni; obrtna šola v Knjaževu pri Sofiji in juridična akademija v Sofiji. Tudi gospodarska šola v Ruščuku čaka, da bi se odprla. Bilo bi se to že letos storilo, da nista dva Slovenca, katera sta bila po redu povabljeni, zavzeti ravnateljsko mesto, z obetanjem stvar zavlačevala in se končno drug za drugim odrekla. Broj učencev v državnih šolah neprestano raste, kakor pokazuje sledeče številke:

šolsko leto	učencev:	učenk:	skupaj:
1778/9 je bilo	365	—	365
1879/80 „ „	918	160	1078
1880/1 „ „	1353	220	1573
1881/2 „ „	1643	297	1910
1882/3 „ „	2093	364	2457

V drugih državah se uči dosta Bolgarov, med temi 40 z državnimi stipendijami po 900 do 1800 frankov; a nekateri juristi v Parizu, na Dunaji, Moskvi dobivajo po 2400 do 3600 frankov na leto.

Od drugih zavodov, ki stoje pod nadzorom ministerstva prosvete, treba da se napomni Narodna biblioteka. Ta se vedno množi in broji za zdaj 6968 del v 12 957 zvezkih; od teh jih je 865 v bolgarskem jeziku. Naročenih je 28 naučnih časopisov. A tega leta se je kupilo 381 knjig, 6 kart in 7 rokopisov, a podarilo se je biblioteki 607 knjig in 16 časopisov. Čitateljev je došlo 3737, a iz knjižnice se je posodilo 458 zvezkov. — Razven tega so se pomnožile tudi zbirke starin, nekoliko kamenov z nadpisi in nekaj starega denarja. Osnovale se je tudi iz nova „Bolgarsko književno društvo“, katero je spavalo nekaj let za vojne in silnih političnih preprirov med strankami. Prej je delovalo to društvo dosti plodonosno v Braili; sedaj ne deluje toliko kakor nekdanj, a vender izdaje svoje „Periodičesko spisanje“ in se pripravlja staviti svojo hišo. — Za literarna podjetja pri Bolgarjih za zdaj pač ni niti volje niti dosta pisateljskih močij. A celo pogrešamo pesnikov. — Potem je še spomeniti „Statistično birò“, katero zdaj dovršnje delo o štetju ljudstva 1. januarja 1. 1881., in katerega poročilo bode skoro zagledalo svet. Tudi trgovsko statistiko nam obeta. — Državna tiskarna je jako popolno urejena. Ima štiri stroje, ki jih goni para, dosta gradiva vsakovrstnih pismen, litografijo, graverstvo, in kujigoveznico. Zdaj si bo tudi stavila posebno poslopje, kajti dozdanje mesto je jako neugodno — v neki turški džamiji. — Pri ministerstvu se je ustrojil tudi „Učeben svet“ pod predsedništvom dr. Jirečka, kateri je zvršil že dosta dobrih zakonskih osnov in pravilnikov za šole. Zdaj je začel tudi uredovati „Učeben vestnik“, ki

ga izdava ministerstvo prosvete. Tiskan je na jako lepem papirji in v lični obliki, kakor sploh vse državne tiskovine, katere izdeluje državna tiskarna. — Tako je stanje prosvete v Bolgariji. Vidi se, da je napredek res znaten in da obeta v bodočnosti lepega sadu.

A. Bezenšek.

Hrvatska književnost se je z novim letom pomnožila za nekoliko novih časopisov. V Varaždinu izdava znani rodoljub Bartol Francelj politični tednik „Hrvatski narod“; v Zagrebu izhaja že od 1. novembra humoristični list „Bič“ s podobami; v Karlovcu izhaja politični tednik „Svjetlo“, v Zadru politični list „Stekliš“ in humoristično-satirični „Obadi“; razven teh novih pa sta se politična „Sloga“ v Trstu in zabavno-poučna „Hrv. Vila“ v Zagrebu izpremenila v tednika in do zdaj na Sašku izhajajoča „Sloboda“ se je kot dnevnik preselila v Zagreb. — Društvo sv. Jeronima je za leto 1883. izdalo četrto knjig in sicer: „Danico“ koledar in letopis, „Življenje svetnikov“ za mesec september v prekrasnem jeziku od dra. Ivekovića, „Opis zemalja u kojih Hrvati stanuju“ tretji zvezek, od prof. Klaića, in „Prva pomoć kada tko nastrada“ od prof. dra. Lobmayera. Poslednja knjižica, ki jo razjasnuje 32 podob, je posebno koristna za prosto ljudstvo, kajti poučuje, kaj treba storiti, če se človeku kaka nesreča zgodi, pa ni moči takoj zdravnika pozvati; n. p. če kdo utone, če si roko zlomi, speče i. t. d. S podobno knjižico bi gotovo tudi družba sv. Mohorja ustregla svojim udom. — Razven že omenjenih koledarjev jih je prišlo še petero na svetlo. V Zadru je izdala Dalmatinska Matica „Narodni koledar“, v Zagrebu je Deželić izdal IX. tečaj svojega „Hrvatskega uređovnika“, koledarja za urade in pisarne; za Bosno je deželna vlada v Sarajevu izdala koledar „Bošnjak“, a tudi v malih mestecih v Belovaru in Vukovaru sta prišla na svetlo dva koledarja s podobami. — Od drugih novih knjig je gotovo najimenitnejša „Knez Medo Pucić“, v kateri je prvi hrvatski kritik prof. dr. Marković opisal življenje in delovanje tega slavnega Dobrovčana ter estetično ocenil njegove pesni. — Od „Hrvatske biblioteke“ je prišel na svetlo 14. zvezek, v katerem je tiskan hrvatski prevod Feuilletovega „Romana siromašnega mladeniča“ od G. Gruberja. — M. Krešić je izdal „Mladega trgovca“, knjigo, kateri je Hrvatska Matica dosodila nagrado iz Draškovićeve ustanove. V tej knjigi je vse, kar treba trgovcu vedeti. Imenitna je tudi knjiga „Oburedjenju seljačkoga posjeda“ od M. Smrekarja, kajti ravno o tem so zvedeni ljudje kaj različnega mnenja, in je dobro, da se čuje več glasov. — Gospodu M. Murku je odgovoril V. Deželić v svoji brošuri „Miklošić i Hrvati“. Menda se ne motim, če mislim, da je nasprotju v tem vprašanji krivo razno stališče nasprotnih strank, in družega nič. — V Varaždinu je jela izhajati „Nabožna knjižnica“ zbirka pobožnih in poučnih нравnih spisov, gotovo ravno tako koristno podjetje, kakor že omenjene „Iskrice“, zbirke modrih rekov, katerih je pred kratkim že drugi snopič ugledal beli dan. Pri tej priliki naj omenimo „Božićnice“, vzpodbudne pesence, katere je za mladino spisal Milaković. — Kako na Hrvatskem napreduje tudi šolska literatura, priča nam petero novih knjig. Prof. Stožir je za hrvatske šole priredil Wachsmuthovo fiziko za nižje razrede srednjih šol; prof. Benigar Džizhalovo mjerstvo za male gimnazije; prof. Marn je spisal „nemško vezbenico“ za III. i IV. razred srednjih šol; Prof. dr. Suk „katoličko apologetiko“ za višje razrede; a ravnatelj Divković „oblike staroslovenskega jezika za šole“. — V sedanjih političnih razmerah je dobro došla tudi nemška knjiga „Die legitimen und historischen Rechte Kroatiens und der Ausgleich mit

Ungarn“, v kateri je znani rodoljub i hist. pisatelj presv. g. Kukuljević tujemu svetu razjasnil sedanje državopravno stanje hrvatskega naroda.

Češka književnost. — Knjigar J. Otto bode v krasni obliki z ilustracijami bratov Liebscherov izdal prelepo pesen Jaroslava Vrchlickega: „Legenda o sv. Prokopu“. — „Ze dnův utrpení.“ Romantická báseň od Kadnera. Pesen je sicer v glavni meri pogrešna, vendar pa nam podaja dosti lepih mest; več ali manj spomina povsod na znano pesen J. Mache: „Maj“. — „V bouři a klidu“. Tako se zove zbirka umotvorov mladega pesnika F. Tichega (Rypáčka). Sploh kažejo te pesni precej talenta in pesniškega čuta. Dele se v tri dele: tužby vlastenecké; milostné in různé. Najlepše so: „Žal nevěstin“, „Byl veliký jsem král“, „Smutno mi“, in „Snih napad“. — „Z jeseni mého života. Sbirka menších básní Boh. Fr. Hakla“, obsega večinoma pobožne in didaktične umotvore. Pesnik je še iz Sušilove šole. Vroča ljubezen do domovine in humanistični nazori vejejo nam iz vse knjige naproti. — J. Arbes piše nov román: „Štrajchpudlici“, katerega 1. sešitek ilustriran od Aleša, je ravnokar izšel. V „novi bibliotéki zábavní“, katero je počel izdajati Arn Pešl v Taboru, izhaja znani roman ruskega radikalnega pisatelja, N. Černyševskega „Čto dělatj?“. Preložil ga je na češki jezik J. Penížek; nedavno bil je objavljen tudi v nemškem prevodu. — Črna hora v míru. Vyličil Josef Holeček, Doplněk kreseb „Za svobodu“ Dil I., Josef Holček trudi se podati češkemu občinstvu verno sliko Črne gore in prebivalcev njenih. V knjigi „Za svobodu“ narisal je Črno Goro za vojske, v tej knjižici pa nam kaže, kaka je ta zanimiva deželica v miru. Pisatelj vede nas iz Prage v Dalmacijo, od tam na Črno Goro v Cetinje; iz Cetinja kaže nam na izletih podobe Rijeke, Črnojevića, Žabljaka, Skaderskega Jezera, Podgorice i. t. d. Pisatelj je izbral si beletristično obliko za pripovedovanje svoje, kar je hvale vredno; ves spis se bere kakor povest. — V Pragi začel je izhajati krasen leposloven list v podobami „Zlatá Praha“. Ureja ga Ferdinand Schulz, zalaga pa J. Otto. Odlikuje se s svojo zunanjo eleganco in ukusno opravo ne manj, nego z berilom in podobami; smelo se sme primerjati z najimennitnejšimi listi evropskimi. Prvi list prinaša med drugim podobo župana praškega, Tomaža Črnega. Stibral narisal je „Belvedere kraljice Ane v Pragi“, ki je lep spomenik iz renesančne dobe umetnosti češke iz XVI. stoletja. Podajajo nam dalje: Šikaneder genrovo sliko „Oběd pod podloubím“, Levy tri krajinske obraze, Karel Liebscher podobo Fürstenberškega vrta, Němecek podobo Myslbekove sohe v dunajski zbornici državni, o kateri piše Miroslav Tyrš estetično razpravo. Gledé teksta omenimo najprej historično povest iz peresa Václava Beneša Třebižskega: „Z paně Regentových zaletů“, Vrchlickega pesen „Sicilská ekloga“. Jos. Štolba piše potopisni sestavek „O větové lázně mořské“, J. Tružimsky o razvoju ruskega gledišča. Eliška Krasnohorská objavila je novo pesen „Na hrotu meče“, Otakar Mokry pa balado: „U Trocnova“ i. t. d. i. t. d. Kakor je iz rečenega razvidno, zbrali so se okoli „Zlate Prahe“ najboljši pisatelji češki, in z mirno vestjo moremo ta list Slovencem priporočati. Za vse leto stoji 9.60 gld. za četrt leta pa 2.50 gld. — G. E. Jelinek, urednik izvrstnega „Slov. Sborníka“ v Pragi je izdal krasno knjižico „Polské pani a dívky“, v kateri opisuje in slavi domoljubje in odlična ženska svojstva Poljakinj, ki so po Jelinekovem opisovanju pravi uzor slovanskemu ženstvu. —

Poljska književnost. V Varšavi izhajajo že več časa zbrana dela plodovitega in jako nadarjenega pisatelja Henryka Sienkiewicza z naslovom: „Pisma Henryka Sienkiewicza“. Spisi njegovi so pisani v realističnem smeru; čuti, predmeti in dejanja slikani so živo. Peti zvezek obsega: Na jedna kartę, igro v petih dejanjih

in štiri obraze: Latarnik, Niewola tatarska, Jamiol in Bartek z wycieczka. Teško je reči, kateri iz teh studij je dati prednost. — Poslednji umotvor Sienkiewicza je „Ogniem i mieczem“, katerega sta že izšla dva zvezka v ponatisu iz novin „Słowo“. Za nekaj dni izide tretji. V tej povesti slika Sienkiewicz z živimi bojami dobo kozaških vojsk, dobo, ko sta še živela Jeremija Wiśnoviecki in Bogdan Chmelnicki. Poljsko občinstvo je sprejelo ta roman z velikim navdušenjem in kritika ga smatra za najboljšo delo Sienkiewiczovo. — Tudi povesti Elize Orzeszkowi so počele izhajati v Varšavi v posebnih zvezkih. Vse te povesti so tendenčne. V „Marti“, tipu poljske žene, kaže nam pisateljica žalostne pojave moderne vzgoje. V povesti „Nekoliko besed“ bori se krepko za pravico žene; v „Družini Brolwičev“, v „Prvotnih“, v „Ezofču“ in drugih odkriva nam ljute rane današnje družbe. Orzeszkowa slovi za jako darovito in obljubljeno pisateljico; kritiki poljski stavijo jo na stran Kraszewskemu, Zacharyaszewiczu, Baluckemu, Sienkiewicz, Morzkowski — torej najboljšim sedanjim pisateljem poljskim. — Veliko senzacijo vzbudila je knjiga: „Ognisko, książka zbiorowa, wydana dla uczczenia 25 letniój pracy T. T. Jeża 1882“. Varšava 1883. — Poljaki so slavili petindvajsetletnico pisatelja T. T. Ježa (Milkowskega) in v ta namen so izdali omenjeno knjigo; čisti njen dohodek je bil namenjen slavljencu kot honorar za spis, kateri se je natisnil v „Ognisku“. Objavljeno je tukaj dvajset spisov različnega obsega. Zigmund Fortunat Milkowski (pseud. Teodor Tom. Jeż) se je rodil 23. marca 1. 1824. v Saraceji nad Dněstrom. Največ svojega življenja je prebil na tujem; s početka je bil vojak in politični agent, pozneje se je začel baviti z literaturo. L. 1848. se je udeležil ogerske vojske in prešel potem v Turčijo. Jugoslovane pozna izvrstno. Dolgo se je potikal po svetu, dokler se je naposled ustanovil v Švici, od koder pošilja svoje spise na Poljsko. Posebno dopadali so njegovi „Listi iz Carigrada“ (1859). Velikih zaslug si je pridobil v Poljski tudi s tem, da je širil znanje o Jugoslovanih, katerim je posvetil mnogo lepih povestij in poučnih razprav. — Povest, katero je Jeż objavil v Ognisku, „Dolega“, prinesla mu je za honorar 7128 rubljev. Orzeszkowa je priobčila povest „Dobra gospa“. M. Konopnicka je podala lepih pesnij pod naslovom „Pod lasem“; zanimivo je za nas posebno Baudouina de Courtenaya spis „O Słowianach w Włoszech“, kjer podaja zanimive vesti o Slovanih v južni in severni Italiji. „Ognisko“, ki obseza še mnogo lepih spisov in razprav, izdal je urednik varšavske „Prawde“, dr. Al. Świętochowski (Okoński). — Znani prijatelj Jugoslovanov, profesor Bronisław Grabowski, izdal je v Varšavi novelo: „Dom pod cmentarzem“, katera je priporočila vredna. — „Do nieznanomój. Nowelle. Z rękopismu znalezionego perzepisał Leopold Méyet. Tom pierwszy, Wilno. Obsega 6 povestij jako nadarjenega mladega pisatelja poljskega. Te povesti so polne prijaznega življenja, resnice in nenavadnih mislij in pisane so dovršeno. — „Humor w Panu Tadeuszu. Szkic estetyczny“. D. Zgliński preiskuje v tej knjižici humor v znanem eposu Mickiewiczovem „Pan Tadeusz“, in pride do spoznanja, da je Mickiewicz največji humorist poljski in jeden največjih sploh. — „O znaczeniu i ważności zabytków pierwotnych wrazumiejętnemich poszukiwaniu.“ Neumorni in zaslužni preiskovalec starožitnostij slovanskih, A. H. Kirkor, izdal je v 3. natisu svojo važno knjižico „o pomenu in važnosti prvotnih ostankov“. V prijetni, vsakemu razumljivi besedi podaje nam pisatelj zanimivih vestij o važnih spomenikih naših prednikov, o mogilah, kurhanih, sežiganji človeških teles, vodnih stavbah predhistoričnih, sploh premnogo poučnega iz slovanske arheologije. — „Kwestyja run słowiańskich ze stanowiska lin-

gwistycznego. Przedstawil Roman Zawiliński, Krakow." Zawiliński je že dobro znan preiskovalec poljskih dialektov; v omenjenem delu nam podaje poročila o tem, kaj so razna učena preiskavanja našla o tako zvanih runah slovanskih, ki so se bile baje ohranile v Prilvici na Meklenburškem in v Mikorzynu na Poznanjskem. Zaslužno je delo Zawilinskega, ker hoče poljskemu občinstvu na podlagi preiskavanj Jagića in Baudouina de Courtenay izbiti misel o „runah“ slovanskih, katere se nahajajo le na falzifikatih.

—r—

Ruska književnost. Večernie ogni. Sobranie neizdannyh stihotvorenij A. Feta. — Fet je že iz prejšnjih dob dobro znan pesnik, ne sicer občinstvu, ampak pesnikom, kakor je dobro rekel neki ruski kritik. Vse pesni so polne elegičnega čuta; smrt ljubljene žene je naudala pesnika z veliko žalostjo. Najlepše so: „Življenje prešlo je brez vidnega sléda“; „Še včera“, „Vso noč“ in „Psevdopojetu“. Knjiga obseza tudi nekaj prevodov, kateri pa izvirnih pesnikovih umotvorov ne dosežajo. — Polnoe sobranie sočinenij J. A. Gončarova. S. Pbg. 1883. Knjigar Glazunov je znovič izdal zbrana dela imenitnega pripovednika ruskega Gončarova, kateri se na stran postavlja Turgenevu, Gogolju, Dostojevskemu in grofu Levu Tolstoemu. To izdavo, ki obseza 8 zvezkov ter stoji 13 rubljev, diči slika pisateljeva, kakor jo je graviral akademik J. P. Požalostin in en faksimile. Tu se nam podajajo najlepše ruske povesti in najboljši romani: Obyknovennaja istorija, Oblómov, Obryv, Fregat, Pallada in Četyre očerka. — Zapiski Stepnjaka. Očerki i razskazi Ertelja. Spbg. 1883, 2 zvezka. Novelist A. N. Ertelj je v teh zvezkih izdal nekoliko svojih črtic in povestij, katere je ruska kritika jako hvalila. Kažejo se nam različni tipi sedanjega življenja, opisani z večim peresom in vročim čutom. L. 1883. je priobčil „Věstnik Evropy“ najnovejšo Erteljevo novelo „Volhonska gospica“. — Sbornik statej po slavjanovédêniju, sestavlenoj i izdannoju učenicami V. J. Lamanskago po slučaju 25-létija ego učenoju i profesorskoju dējateljnosti. Spbg. 1873. 495 str. Peterburški profesor V. J. Lamanskij obhajal je po leti petindvajsetletnico svojega znanstvenega in učiteljskega delovanja. 21 njegovih učencev se je zbralo ter mu podalo za spomin zbirko znanstvenih razprav z zgoraj omenjenim naslovom. V tej prelepi in važni knjigi nahajamo med drugim razprave T. J. Uspenskega, T. D. Florinskega, Palmova, T. T. Zigela, Anenkova, Ptašiskega. G. A. Voskresenskij piše o Valentinu Vodniku. A. S. Budilovič piše o Jer. Kavaninu, skoraj pozabljenem starodalmatinskem panslavistu iz početka 18. stoletja. Vasilij Malinin piše o gramatiki Ivana, eksarha bolgarskega J. Anenskij podaje jako zanimive opazke „o jeziku in pojeziji ruskega severja“, Semenovič pa o jeziku ogerskih Malorusov, katerih narečje je dosedaj kolikor toliko še nepoznano. Dalje nahajamo tukaj razprave Vasilija S. Regelja, A. L. Petrova, V. A. Krakaua, Polihronija A. Syrkua, G. M. Knjazeva (o Vetraniči, dobrovniškem pesniku 16. stol.), J. J. Sokolova in M. Istomina (o foniški teoriji, o narodni kompoziciji slovanski). Lepšega spomenika pač niso mogli hvaležni učenci podati ljubljenemu in neutrudnemu učitelju. —

K.

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji: celo leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30. četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld., za dijake po 4 gld. na leto.

Založniki: dr. I. Tavčar in drugovi. — Za uredništvo odgovoren: Fr. Levec.
Uredništvo in upravništvo v Novih ulicah 5.

Tiska „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.